

**Kobiece i męskie
konteksty życia**

Kobiece i męskie konteksty życia

**Pod redakcją
Katarzyny Uklańskiej
i Olgi A. Kotowskiej-Wójcik**

Poznań 2020

Projekt okładki:
Wydawnictwo Rys

Recenzja wydawnicza:
dr hab. Aneta Gawkowska

Korekta:
Izolda Kiec

Copyright by:
Autorzy

Copyright by:
Wydawnictwo Rys

Wydanie I, Poznań 2020

ISBN 978-83-66666-14-6

DOI
10.48226/978-83-66666-14-6

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Kolejowa 41
62-070 Dąbrówka
tel. 600 44 55 80
e-mail: tomasz.paluszynski@wydawnictworys.com
www.wydawnictworys.com

Spis treści

Katarzyna Uklańska, Olga A. Kotowska-Wójcik Moralność, intymność, aktywność – kobiety i mężczyźni o kontekstach życia prywatnego i publicznego	7
Wojciech Klimski Płeć i dekodifikacja moralności seksualnej.....	13
Maria Sroczyńska Być młodym..., czyli o kontrowersyjnych wymiarach współczesnej intymności (szkielet socjologiczny)	37
Joanna Wróblewska-Skrzek Digitalizacja miłości. Wirtualne randkowanie – szanse i zagrożenia	51
Anna Linek Ciało kobiety w „zaklętym” kręgu wagi.....	67
Martyna Kawińska Kobiety i mężczyźni wobec starości i starzenia się	81
Katarzyna Uklańska Ambitne kobiety. Kompetencje i stosunek do pracy studentek na podstawie badań empirycznych	105
Magdalena Markocka Rola i aktywność kobiet w perspektywie współczesnych przemian społeczności lokalnych	129
Monika Maria Brzezińska „Gołąb” i „jastrząb”, czyli przywództwo i decydowanie polityczne kobiet i mężczyzn.....	151
Olga A. Kotowska-Wójcik Polki i Polacy o kobietach w polityce.....	165

Maria Sroczyńska
m.sroczyńska@uksw.edu.pl
ORCID:0000-0003-2993-8820

Być młodym..., czyli o kontrowersyjnych wymiarach współczesnej intymności (szkic socjologiczny)¹

Nie zmusisz świata, by zaczął
okazywać uprzejmość i życzliwą uwagę
zamieszkującym go ludziom i przystawał
do ich marzeń o godności.
Ale musisz próbować².

Key words: youth, young adults, postmodern context, intimacy and threats, views of femininity and masculinity

Słowa kluczowe: młodzież i młodzi dorośli, kontekst ponowoczesny, intymność i jej zagrożenia, odsłony kobiecości i męskości

Abstrakt

Artykuł, przyjmujący postać socjologicznych rozważań, odwołuje się do problematyki intymności w środowisku młodzieży i młodych dorosłych oraz związanych z nią zagrożeń. Kontekst ponowoczesny sprzyja deinstytucjonalizacji i prywatyzacji odniesień dotyczących sfery intymnej, zwłaszcza miłości partnerskiej. Autorka kreśli obraz kondycji młodego pokolenia Polaków oraz związanych z nią sprzeczności. Wskazuje jednocześnie na przeobrażenia

¹ Artykuł ma postać socjologicznych rozważań powstałych na bazie wywiadów, przeprowadzonych z autorką przez red. Ewelinę Pietrygę dla „Rzeczpospolitej” („Plus-Minus”): *Silne Polki-słabnący Polacy* (17-18 grudnia 2017) oraz *Prywatny świat młodych* (27-28 grudnia 2019).

² Z. Bauman, *Razem, osobno*, przekł. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2003, s. 194.

tożsamości kobiecych i męskich, które podlegają silnemu wpływowi popkultury. Samotność jawi się obecnie jako jeden z najważniejszych problemów społecznych zachodniego świata, którego jesteśmy częścią.

Uwagi wstępne

Jedną z ważnych przestrzeni współczesnych sporów lub – jak niektórzy uważają – konfliktów czy nawet wojen kulturowych jest ta dotycząca relacji między płciami, ujmowanymi bądź tradycyjnie („nadanymi” biologicznie i potwierdzonymi socjalizacyjnie), bądź ponowocześnie (w oparciu o „zadaną” tożsamość społeczno-kulturową, czyli gender). Jak zauważa Wojciech Burszta, „wojny kulturowe dotyczą spraw newralgicznych dla kultury: modelu rodziny, aborcji, in vitro, poczucia z gwałtu i innych spraw często związanych ze społecznym tabu”, gdyż „...każda większość czuje się niekompletna i nawet zwolennicy tradycyjnych rodzin nie wiedzą, czy za jakiś czas nie utracą prymatu”³. Z drugiej strony, interpretacja pojęcia intymność wydaje się wskazywać na pewną ciągłość, podkreślając to, co ma znaczenie intrapersonalne, osobiste, poufne i przeznaczone tylko dla najbliższych w kontekście relacji rodzinnych, partnerskich, przyjacielskich. Problem jest zatem o wiele bardziej złożony i pociąga za sobą dalekosiężne konsekwencje, szczególnie odczuwalne w kategorii młodzieży i młodych dorosłych⁴.

Zachodnia rewolucja kulturowa ubiegłego wieku, oparta na postulatach feministycznych oraz zmianach w zakresie obyczajowości seksualnej (pigułka antykoncepcyjna i bezpieczna aborcja), doprowadziła do wielu przeobrażeń w zakresie stosunków między mężczyznami a kobietami czy modelu relacji rodzinnych. Postulaty wzmocnienia

---

³ Por. *Wywiady. Wojny kulturowe i ich żołnierze – rozmowa z prof. Wojciechem Bursztą*, (dostęp: 3.10.2019).

⁴ Większość socjologów zalicza do kategorii młodzieży osoby pomiędzy 15. a 24. rokiem życia, do młodych dorosłych zaś tych, którzy znajdują się w przedziale 25-34 lata. Ze względu na przedłużające się wchodzenie w dorosłość, zdaniem niektórych badaczy, nawet do 35. roku życia dopuszczalne jest zatem stosowanie terminu młodzi.

pozycji kobiet, zrównoważenia władzy męskiej i kobiecej we wszystkich sferach życia (co przekłada się także na indywidualne interesy) łączą się z potrzebą zawarcia umowy między płciami, polegającej na możliwości dokonywania wyborów tożsamości społecznej i indywidualnej czy współdzielenia odpowiedzialności. Socjolog Anthony Giddens podkreśla, że współczesny model miłości partnerskiej opiera się na czystych relacjach (*pure relations*), uwolnionych od determinizmu biologicznego, społecznego i ekonomicznego oraz na współbieżności (*confluent love*), chęci i woli bycia ze sobą „tu i teraz”⁵. Co jednak wtedy, gdy któraś ze stron przestaje przywiązywać znaczenie do „teraźniejszego”, hedonistycznie ujmowanego bycia razem? Kruchość współczesnych związków, towarzyszące im niejednokrotnie znudzenie lub rozczarowanie są dla wielu wskaźnikami tego, że „Ludzkie więzi stały się wygodnie luźne i niezobowiązujące, przez co jednocześnie przerażająco niepewne i niegodne zaufania”⁶. Czy człowiek przyszłości będzie zmagał się z samotnością i bezskutecznie poszukiwał szczęścia?⁷.

O uwikłaniach młodych Polaków i stosunku do tego, co intymne

Opisany przez Urlicha i Elisabeth Becków proces zinstytucjonalizowanej indywidualizacji polega na tym, że współczesny człowiek, zwłaszcza młody, coraz bardziej odrywa się od tradycji i kulturowych „oczywistości”⁸. To, co zastane i ważne dla ludzi w przeszłości – wspólnoty lokalne, grupa narodowa, rodzina czy religia, będące zarazem no-

⁵ Por. A. Giddens, *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, przekł. A. Szulżycka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

⁶ Z. Bauman, *Płynne życie*, przekł. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2007, s. 37.

⁷ P. Szarota, *Od Facebooka do post-przyjaźni. Współczesne przeobrażenia bliskich relacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

⁸ U. Beck, E. Beck-Gernsheim, *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*, SAGE, London 2002.

śnikami odpowiedzi na pytania egzystencjalne, tracą dziś na znaczeniu. Młodzi nie czują już potrzeby przestrzegania całościowego pakietu norm moralnych, religijnych czy obyczajowych obowiązujących jeszcze kilka dekad temu, co oznacza prywatyzowanie decyzji, poddawanie ich jednostkowym wyborom. Weźmy za przykład kwestię opieki nad seniorami. Jeszcze niedawno przekazanie starszego rodzica do domu seniora było niedopuszczalne, a obowiązek opieki podejmowały zazwyczaj kobiety. Dziś rośnie liczba osób, które tak czynią. Mało tego, coraz częściej sami seniorzy wyrażają chęć zamieszkania w domu opieki, o ile zapewnia on w miarę wygodne życie.

Rodzina, szkoła czy grupa wyznaniowa są już dzisiaj tylko jednymi z wielu źródeł socjalizacji. Ważną rolę odgrywa szeroko rozumiana grupa rówieśnicza, aktywna także w sieci poprzez liczne komunikatory i media społecznościowe, będące narzędziami wpływu. Zdaniem socjologów, młodzi ludzie stali się dzisiaj „pochłaniaczami bodźców” i coraz częściej reprezentują tożsamość narcystyczną, związaną z poczuciem własnej wyjątkowości i jednoczesnym niedocenianiem wartości innych ludzi oraz ich indywidualności. Wydaje się, że młodzi są przedstawicielami „bliskich pokoleń”, którym rodzice nie tylko nie pozwalali eksperymentować z grupą rówieśniczą według spontanicznych wzorów, ale obarczali licznymi zajęciami, wywierając presję na sukces⁹. Z drugiej strony – narcyzm jest wypaczoną postawą miłości własnej, podsuwaną nam przez kulturę konsumpcji, za którą stoją globalne korporacje. Bezwiednie im podlegamy i pozwalamy na udział w naszych codziennych wyborach. W konsekwencji ci, którzy nie posiadają zdolności konsumpcyjnych i należą do kategorii ludzi „na przemiał”, jak zauważał Zygmunt Bauman¹⁰, popadają w stan frustracji, a niejednokrotnie w depresję, która jest chorobą ego. Stany te wynikają ze zderzenia oczekiwań co do tego, kim mam być, z tym, czego w istocie doświadczam. Popadam w niemoc, bo deficyty w różnych dziedzinach życia nie odpowiadają moim wyobrażeniom o samym

---

⁹ *Kiedyś wychowywaliśmy się na dziko, dziś dzieci są pod kloszem i pełną kontrolą. I to jest nieszczęście*, (dostęp: 4.10.2020).

¹⁰ Z. Bauman, *Życie na przemiał*, przekł. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2004.

sobie, temu, co zostało uwewnętrznione w kontekście „obrazów” serwowanych przez różne agendy socjalizacyjne: rodzinę, szkołę, grupy rówieśnicze czy media, w znacznej mierze odpowiedzialne za kształt kultury popularnej.

Młodych ludzi, zarówno przedstawiciele młodzieży, jak i młodych dorosłych (25-34-latków) wychowano w przekonaniu, że mają na swoje życie zasadniczy wpływ. Stawiano im za przykład różnych *self-made men* czy *women* robiących karierę od podstaw własnymi rękami. Młode pokolenie to w większości potomstwo generacji *baby boomers*, których młodość upływała w zgrzebnym PRL-u, gdzie pracowano za dwoje, by zapewnić dzieciom podstawy życiowego powodzenia. Efekt był wymierny: u progu transformacji 9 proc. Polaków miało wyższe wykształcenie, obecnie ma je prawie 22 proc. w wieku 25-64 lata, a w grupie 25-34-latków prawie połowa (44 proc.)¹¹. Niestety, rodzicom zabrakło czasu na naukę budowania relacji czy komunikowania się z innymi. Wychowali ludzi ambitnych, o dużym potencjale rozwojowym, ale narcystycznych i roszczeniowych, słabo radzących sobie w bezpośrednich relacjach międzyludzkich, nieodpornych na przyziemne trudy i porażki. Wśród młodych par poddających się terapii coraz częściej zdarzają się osoby, które pomimo tego, że są razem, tak naprawdę żyją obok siebie, rozmawiają o sprawach obojętnych, bez nawiązywania głębszych więzi, ich dom zaś bardziej upodabnia się do hotelu niż do dającej poczucie wsparcia wspólnoty.

Młodzi ludzie, mimo że są otwarci i szczerzy, mają problem z komunikacją i wyrażaniem emocji. Starsze pokolenia uczyły się tego w bezpośrednich interakcjach, bardziej zobowiązujących i trudnych do przerwania w niewygodnych okolicznościach. Wirtualny kontakt umożliwia dzisiaj nieskończone możliwości ucieczki. Młodym ludziom, choć nie tylko, towarzyszy aporia bliskości. Obawiają się wchodzić w głębsze relacje, a z drugiej strony pragną w nich uczestniczyć¹². Proble-

¹¹ <https://stat.gov.pl/kobiety-i-mezczyzni-w-europie/bloc-2a.html?lang=pl> (dostęp: 6.10.2020).

¹² J. Wróblewska-Skrzek, *Niewierność w dobie Internetu*, w: M. Sroczyńska, A. Lińnek (red.), *Spoleczne konteksty współbycia i intymności. Szkice z socjologii emocji*, t. I, Warszawa 2020, s. 205-221.

matyczne staje się troszczenie i dbanie o kogoś (także o samego siebie), co znajduje wyraz w przestrzeni intymności. Współczesna miłość nie zawsze bywa otwarciem się na partnera czy przyjęciem odpowiedzialności za związek, który opiera się przecież na wzajemności w dawaniu i braniu. Młodzi to emocjonalne, wrażliwe mimozy, które nawet żyjąc w związku z kimś, kogo kochają, i tak poszukują głównie samych siebie.

Także przyczyny współczesnego „gniazdownictwa” niejednokrotnie łączą się z pewną formą wygody. Młodzi ludzie nie muszą dziś tracić energii ani czasu na budowanie własnych „gniazd”, by żyć po swojemu, mają bowiem komfort mieszkania z rodzicami. Jak zauważają socjologowie, młodzi zamiast buntować się – sepizują, czyli unieważniają niektóre treści normatywne, płynnie przechodząc ponad „głowami” starszych pokoleń do własnego zindywidualizowanego świata. Unieważniają oni treści natury estetycznej, obyczajowej, religijnej, niekiedy także moralnej, jednocześnie pozostając w emocjonalnej więzi, zażyłości z rodzicami¹³. Z badań prowadzonych w środowisku młodzieży wynika, że większość kobiet i połowa mężczyzn nadal identyfikuje seks z więzią emocjonalną, lecz już niekoniecznie z zakładaniem rodziny¹⁴. Równie dobrze można wchodzić w związki kohabitacyjne, czasami otwarte, także z osobami dowolnej płci. Bez narażania się na społeczny ostracyzm młodzi wybierają zróżnicowane style życia¹⁵. Mówi się wręcz o tolerancyjnych „neoplemionach”, gdzie upłynięciu podlegają nawet tożsamości subkulturowe.

Pragmatyczna optyka jest ważna dla życia codziennego wielu młodych ludzi. Oliwy do ognia dolewa silna presja na sprawne godzenie wielu życiowych ról, szczególnie w przypadku kobiet. Mają być biegłymi fachowcami, doskonałymi matkami, wytrwanymi kucharkami i kochankami, tyle że to mało prawdopodobne, co bywa przyczyną

---

¹³ T. Szlendak, *Zażyłość w oparach niezrozumienia. O hipotezie międzygeneracyjnej solidarności tolerancyjnej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, z. 3, 2012 s. 75-90.

¹⁴ Por. *Młodzież 2018*, red. M. Grabowska, M. Gwiazda, Warszawa: CBOS 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

¹⁵ Por. T. Szlendak, *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.

frustracji. W czasach pandemii, związanej z obecnością koronawirusa, obciążenie kobiet dotyczące wsparcia bliskich (edukacja dzieci, opieka nad starszymi rodzicami) czy prowadzenia gospodarstwa domowego stało się jeszcze większe, co niewątpliwie osłabia i tak „wynaturzone” przez społeczną izolację i epidemiologiczne rygory więź społeczną¹⁶.

Być kobietą, być mężczyzną...

W ciągu ostatnich dwóch dekad, pod wpływem rewolucji technologicznej i konsumpcjonizmu, tożsamość męska uległa rozbiciu. Odkąd weszliśmy w ponowoczesność, nasze życie społeczne zostało zdominowane przez ekonomiczne reguły wydajności i zysku. Na relacje także patrzymy jak na towar, biorąc „z półki to co nam się najbardziej podoba i wymieniając na lepszy model, gdy się popsuje”. Mają być one źródłem przyjemnych doznań¹⁷. Z jednej strony poddajemy się zasadom rynkowym, z drugiej – natrętnemu psychologizowaniu, każącemu nieustannie doskonalić się i modyfikować tożsamość. Jednak kobiety, łatwiej niż mężczyźni, mogą uciec w niszę rodzinną. Większość Polaków wiąże rolę kobiety z macierzyństwem i szeroko rozumianymi relacjami rodzinnymi. Posiadanie dziecka podnosi też samoocenę kobiety. Na początku obecnego wieku prawie trzy czwarte respondentów zgadzało się z twierdzeniem, że kobieta powinna mieć dziecko, aby czuć się pełnowartościowym człowiekiem; wydaje się, że odsetek ten jest obecnie mniejszy. Jan Paweł II w słynnym *Liście do kobiet* zwracał uwagę na to, że godność kobiety łączy się przede wszystkim z opiekuńczością, umiejętnością tworzenia i pielęgnowania relacji międzyludzkich¹⁸. W tym sensie wszystkie kobiety są matkami, bez względu na to, czy stało się to możliwe w aspekcie biologicznym.

¹⁶ R. Drozdowski, M. Frąckowiak i inni, *Życie codzienne w czasach pandemii. Raport z drugiego badania (wersja skrócona)*, Poznań 2020, (pdf).

¹⁷ K. Uklańska, *Przyjemność konsumpcji, konsumpcja przyjemności. Spojrzenie z perspektywy socjologii emocji*, w: M. Sroczyńska, A. Linek (red.), *Społeczne konteksty współbycia i intymności. Szkice z socjologii emocji*, t. I, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2020, s. 107-120.

¹⁸ Jan Paweł II, *List do kobiet*, (dostęp: 7.10.2020).

Mężczyźni realizują się trochę inaczej. Chłopcy od wieków czerpali satysfakcję z udziału w grupach rówieśniczych i przygotowywaniu się do aktywności publicznej. Rówieśnicy, często pod okiem starszych, uczyli współpracy i rywalizacji, których nie zapewnia wirtualna piłka nożna. Rodzaj męski potrzebuje solidarności i rywalizacji. Współzawodnictwo pozwala mu okrzepnąć, dowartościować się i poznać swoje mocne, a także słabsze strony¹⁹. Inaczej kobieta: zanurzona w codzienność nie potrzebuje sprawdzianu dla swojej pokory, bo doświadcza jej na co dzień. Przemoc seksualna wobec kobiet bywa w istocie przejawem męskiego infantylizmu. We współczesnej kulturze bowiem osłabła, a niekiedy zanikła, moc rytuałów przejścia, pozwalająca na społecznie akceptowane wchodzenie w dorosłość i utwierdzanie się w poczuciu dojrzałości²⁰. Jednak badania prowadzone w obszarze nauk społecznych pokazują, że u rodziców obojga płci istnieje zapotrzebowanie na balans życia rodzinnego i zawodowego. Mężczyzna także chce być potrzebny w domu, pomagając, czuje się z tym dobrze, realizuje swoją zadaniową tożsamość. Kobieta zaś jest zorientowana relacyjnie, nastawiona na potrzeby innych²¹. Wspólne życie jest zatem kwestią podejmowania niekończących się prób porozumienia. Biorąc pod uwagę liczbę singli, nie można mieć pewności, czy w czasach kruchych relacji mamy szansę na taki balans. Może posiadamy zbyt wysokie wymagania w stosunku do partnera i samych siebie? Albo zasłaniamy się błyskotliwą karierą zawodową, bo po prostu nie wiemy jak jego/ją spotkać? Rośnie też grupa matek samotnych z wyboru, przyjmujących egoistyczne kryteria, według których mężczyzna w roli ojca niekoniecznie jest potrzebny. Wydaje się, że dopiero uruchomienie procesu poznawania siebie, przyznania się do pewnych trudnych spraw i błędów otwiera drogę do pozytywnej przemiany.

¹⁹ Por. F. La Cecla, *Szorstkim być. Antropologia mężczyzny*, przekł. H. Serkowska, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2014.

²⁰ Por. M. Sroczyńska, *Rytuały w młodzieżowym świecie. Studium socjologiczne*, Fall, Jarosław Fall, Kraków 2013.

²¹ T. Szlendak, *Socjologia rodziny...*, tamże; M. Sroczyńska, *Ciągłość i przeobrażenia więzi rodzinnej we współczesnym społeczeństwie polskim (wzory męskości i kobiecości)*, w: D. Gizicka (red.), *Małżeństwo, rodzina, rodzicielstwo. Przemiany we współczesnej Polsce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2016, s. 107-123.

Duchowny i terapeuta o. Mateusz Hinc poleca metodę „30-70 proc.” będącą adaptacją Arystotelesowskiej zasady złotego środka. Otóż budując obraz samego siebie i oceniając własne dokonania, bierzmy pod uwagę to, że nasza codzienność udaje się „oswoić” w wymiarze od 30 do 70 procent²². Nie ma zatem sensu czynić punktem odniesienia tzw. „najwyższych standardów”, tkwiących często jedynie w naszych głowach. Ważne jednak, by w staraniach nie spadać także poniżej owych 30 proc. Wracając zaś do współczesnego rodzicielstwa: prawdą jest, że moda na samorealizację każe się nam wycofywać, bo dziecko zepchnie nasze „ja” na drugi plan, a przecież w życiu chodzi o coś więcej... Tyle że nawet jeśli już zajdziemy daleko na drodze kariery, trudno będzie porzucić to, co daje nam satysfakcję. Co więcej, macierzyństwo/ojcostwo może na jakiś czas postawić nas w sytuacji zależności od innych, a po co samowystarczalnej jednostce wikłać się w tak ryzykowne relacje... Ważne działania warto jednak zaplanować w sposób etapowy, porzucając wymóg natychmiastowej „wszystkożerności” jako wariant nierealistyczny.

Spełnianie się wyłącznie w macierzyństwie nie jest jednak dobrze widziane, co technie duchem neomaltuzjanizmu. „Biologiczna powinność nie może być powodem dumy”, „Siedzą na d... i biorą 500+” – takie wpisy można przeczytać na kobiecych forach. Jednym zaś z najpopularniejszych młodzieżowych słów są „madka” oraz jej dziecko „bombelek” lub „krószyna”, oznaczające negatywnie ocenianą przez media społecznościowe grupę społeczną. Internet opisuje „madkizm” jako pewien niepociągający styl życia. Mówi się o kategorii młodych matek, które zaniedbując wykształcenie i jakiegokolwiek aspiracje zawodowe, już przez samo posiadanie potomka roszczą sobie prawo do bycia lepszą i uprzywilejowaną, co zdecydowanie egzekwują. Niewątpliwie nasz stosunek do rodzicielstwa w znacznej mierze wynika z własnych doświadczeń rodzinnych. Osoby hejtujące te młode matki muszą nosić jakieś negatywne doświadczenia, dodatkowo wzmacniane np. przez hasła uczestniczek tzw. czarnych marszy. Wydaje się, że część tych kobiet

²² M. Hinc, *Dojrzałość w relacjach*, „Zeszyty Formacji Duchowej”, t. 84, Kraków 2019.

nie zmierzyła się z negatywnymi konsekwencjami relacji partnerskich, nie zdołała przepracować tej traumy na poziomie psychologicznym. Liberalne poglądy dotyczące seksualności czy praw reprodukcyjnych osłabiają ujmowany aksjologicznie wymiar macierzyństwa, niestety, część kobiet „kupi je to”, nie zawsze świadomie. W grę może także wchodzić nieuzasadniona zazdrość o dotację 500+. Kraje zachodnie, w tym skandynawskie, od lat oferują rodzinom znacznie większą pomoc materialną. Wspomniane zaś poczucie wyższości towarzyszy także hejterkom. „Realizuję się, co było marzeniem mojej mamy i babci a życie sprowadzone do roli matki uważam za okrojone i ubogie”. Chodzi o to, aby kobiety umiały właściwie (i długodystansowo) wybierać to, co da życiową satysfakcję i będzie rodzajem spełnienia.

Korpus tożsamości stanowią zachowania nawykowe, co oznacza, że zmiana własnego życia, a także podejścia do różnych kwestii jest zadaniem niełatwym, gdyż wymaga świadomości, wysiłku i konsekwencji. To właśnie ujawnia się przez ów hejt wobec kobiet, które wybrały inaczej. Z drugiej strony: czyż one same jako roszczeniowe i pewne, że „się należy”, nie wpisują się w naszycowany obraz młodego pokolenia? Wchodząc w rolę matek walczą o siebie, traktując innych pragmatycznie, jeśli nie przedmiotowo. „Madkizm” to odmiana radykalnego feminizmu *à rebours*. Tylko że gatunek ludzki może przetrwać, gdy nasze dzieci, reprezentowane w kolejnych pokoleniach, przyswoją sobie naukę szacunku, umiejętności współpracy i współczucia²³.

Na zakończenie

Dwa lata temu w globalnej przestrzeni publicznej, co znalazło zróżnicowany wyraz w wymiarach lokalnych, ogromny sukces odnotowała akcja „metoo#” polegająca na ujawnianiu przypadków molestowania seksualnego w kontekście znanych osób publicznych, m.in. ze środowi-

---

²³ M. Sroczyńska, *Wartości, emocje i rytuały. Refleksja o kondycji współczesnej rodziny*, w: M. Sroczyńska, A. Linek (red.), *Spoleczne konteksty współżycia i intymności. Szkice z socjologii emocji*, t. I, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2020, s. 238-265.

ska filmowego, medialnego, politycznego czy biznesowego. Inicjatorzy akcji zostali nominowani do nagrody Człowieka Roku 2017 przez magazyn „Time”. Niewątpliwie nagłaśnianie istnienia takich zachowań jest dobre i potrzebne. Trzeba jednak zachować rozwagę w upowszechnianiu negatywnej, stygmatyzującej oceny, szczególnie wtedy, gdy dotyczy to osób znanych z imienia i nazwiska. Mężczyźni komentujący akcję „#metoo#” przyznawali, że czują się już niepewnie, myśląc, że niedługo trudno będzie wyjść z domu, by jednym spojrzeniem nie odebrać kobiecie godności na ulicy. Z drugiej strony – złe, pogardliwe słowa, urzeczowiające, niedobry dotyk na alkoholowej imprezie (z dodatkiem marihuany lub innych substancji psychoaktywnych), niewybredne żarty i dwuznaczne propozycje od szefów i kolegów z pracy, to powszechne doświadczenia dziewcząt i młodych kobiet. Te starsze, bardziej brutalne formy seksizmu, których padły ofiarą, wolą przemilczeć. Kobiety rzadko decydują się na zgłoszenie problemów związanych z seksualną przemocą, tym bardziej, że częściej (niż w wypadku mężczyzn) jej sprawcami są bliskie osoby, członkowie rodziny, co łączy się z emocjonalnym uwikłaniem. W sukurs idą kulturowo określone kobiece i męskie wzory przeżywania złości i agresji oraz wzorce radzenia sobie ze stresem i obciążeniami psychicznymi²⁴. Przyzwoleniu na bardziej agresywne zachowania, także w sferze seksualnej, nadal sprzyja optyka „męskiego oka”, za którą stoją patriarchalne struktury długiego trwania²⁵. Nie znaczy to jednak, że nie ma dzisiaj refleksyjnych kobiet i mężczyzn, świadomych swojej płciowości i istnienia wartości wyższego rzędu, dzięki którym mogą realizować swoje niepowtarzalne człowieczeństwo.

Zatem mówienie o kulturowej śmierci mężczyzny i kobiety²⁶, wydaje się chyba przedwczesne...

²⁴ M. Frąckowiak-Sochańska, *Zdrowie psychiczne kobiet i mężczyzn. Płeć społeczno-kulturowa a kategorie „zdrowia psychicznego” i „chorób psychicznych”*, *Nowiny Lekarskie*, nr 5 (80), 2011, s. 393-406.

²⁵ Por. P. Bourdieu, *Męska dominacja*, przekł. L. Kopcewicz, Warszawa 2004.

²⁶ Por. M.A. Peeters, *Globalizacja zachodniej rewolucji kulturowej. Kluczowe pojęcia, mechanizmy działania*, przekł. G. Grygiel, Oficyna Naukowa, Warszawa 2010.

Bibliografia

- Bauman Z., *Płynne życie*, przekł. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2007.
- Bauman Z., *Razem, osobno*, przekł. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2003.
- Bauman Z., *Życie na przemiał*, przekł. T. Kunz, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2004.
- Beck U., Beck-Gernsheim E., *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications, London 2002.
- Bourdieu P., *Męska dominacja*, przekł. L. Kopcewicz, Oficyna Naukowa, Warszawa 2004.
- Drozdowski R., Frąckowiak M. i inni, *Życie codzienne w czasach pandemii. Raport z drugiego badania (wersja skrócona)*, Wydział Socjologii UAM (pdf), Poznań 2020.
- Frąckowiak-Sochańska M., *Zdrowie psychiczne kobiet i mężczyzn. Płeć społeczno-kulturowa a kategorie „zdrowia psychicznego” i „chorób psychicznych”*, *Nowiny Lekarskie*, nr 5 (80), 2011, s. 393-406.
- Giddens A., *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, przekł. A. Szulżycka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Hinc M., *Dojrzałość w relacjach*, „Zeszyty Formacji Duchowej”, t. 84, 1995, Salwator, Kraków 2019.
- Jan Paweł II, *List do kobiet*, <https://www.centrumjp2.pl/list-do-kobiet/> (dostęp: 7.10.2020).
- <https://stat.gov.pl/kobiety-i-mezczyzni-w-europie/bloc-2a.html?lang=pl> (dostęp: 6.10.2020).
- Janecki S., *Kiedyś wychowywaliśmy się na dziko, dziś dzieci są pod kłosem i pełną kontrolą. I to jest nieszczęście*, <https://wpolityce.pl/spoleczenstwo/450982-kiedys-wychowywalismy-sie-na-dzikodzis-dzieci-pod-kloszem> (dostęp: 4.10.2020).
- La Cecla F., *Szorstkim być. Antropologia mężczyzny*, przekł. H. Serkowska, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2014.
- Młodzież 2018*, red. M. Grabowska, M. Gwiazda, CBOS, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2019.
- Peeters M.A., *Globalizacja zachodniej rewolucji kulturowej. Kluczowe pojęcia, mechanizmy działania*, przekł. G. Grygiel, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 2010.

- Sroczyńska M., *Ciągłość i przeobrażenia więzi rodzinnej we współczesnym społeczeństwie polskim (wzory męskości i kobiecości)*, w: D. Gizicka (red.), *Małżeństwo, rodzina, rodzicielstwo. Przemiany we współczesnej Polsce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2016, s. 107-123.
- Sroczyńska M., *Rytuały w młodzieżowym świecie. Studium socjologiczne*, Wydawnictwo FALL, Kraków 2013.
- Sroczyńska M., *Wartości, emocje i rytuały. Refleksja o kondycji współczesnej rodziny*, w: M. Sroczyńska, A. Linek (red.), *Społeczne konteksty współbycia i intymności. Szkice z socjologii emocji*, t. I, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa, 2020, s. 238-265.
- Szarota P., *Od Facebooka do post-przyjaźni. Współczesne przeobrażenia bliskich relacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
- Szlendak T., *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Szlendak T., *Zażyłość w oparach niezrozumienia. O hipotezie międzygeneracyjnej solidarności tolerancyjnej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, z. 3, 2012, s. 75-90.
- Ukłańska K., *Przyjemność konsumpcji, konsumpcja przyjemności. Spojrzenie z perspektywy socjologii emocji*, w: M. Sroczyńska, A. Linek (red.), *Społeczne konteksty współbycia i intymności. Szkice z socjologii emocji*, t. I, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2020, s. 107-120.
- Wróblewska-Skrzek J., *Niewierność w dobie Internetu*, w: M. Sroczyńska, A. Linek (red.), *Społeczne konteksty współbycia i intymności. Szkice z socjologii emocji*, t. I, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2020, s. 205-221.
- Wywiady. Wojny kulturowe i ich żołnierze – rozmowa z prof. Wojciechem Bursztą*, <https://www.tygodnikprzeglad.pl/wojny-kulturowe-ich-zolnierze-rozmowa-prof-wojciechem-burszta/>, (dostęp: 3.10.2019).

Numery DOI tekstów zamieszczonych w książce

Katarzyna Ukłańska, Olga A. Kotowska-Wójcik

Moralność, intymność, aktywność – kobiety i mężczyźni o kontekstach życia prywatnego i publicznego

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_01

Wojciech Klimski

Płeć i dekodifikacja moralności seksualnej

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_02

Maria Sroczyńska

Być młodym..., czyli o kontrowersyjnych wymiarach współczesnej intymności (szkic socjologiczny)

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_03

Joanna Wróblewska-Skrzek

Digitalizacja miłości. Wirtualne randkowanie – szanse i zagrożenia

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_04

Anna Linek

Ciało kobiety w „zaklętym” kręgu wagi

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_05

Martyna Kawińska

Kobiety i mężczyźni wobec starości i starzenia się

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_06

Katarzyna Ukłańska

Ambitne kobiety. Kompetencje i stosunek do pracy studentek na podstawie badań empirycznych

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_07

Magdalena Markocka

Rola i aktywność kobiet w perspektywie współczesnych przemian społeczności lokalnych

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_08

Monika Maria Brzezińska

„Gołąb” i „jastrząb”, czyli przywództwo i decydowanie polityczne kobiet i mężczyzn

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_09

Olga A. Kotowska-Wójcik

Polki i Polacy o kobietach w polityce

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_10